

LBRIS

We know
books

Manuel de Lope
FRUMOASA DIN CEAȚĂ

rao international publishing company

LBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

De LOPE, MANUEL

Frumoasa din ceață / Manuel de Lope; trad.: Darius Dragomir. --

București: RAO International Publishing Company, 2010

ISBN 978-973-54-0195-5

I. Dragomir, Darius (trad.)

821.134.2-31=135.1

Lui Juan Marsé

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

MANUEL DE LOPE
Bella en las tinieblas
© Manuel de Lope, 1997
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba spaniolă
DARIUS DRAGOMIR

© RAO International Publishing Company, 2007
pentru versiunea în limba română

2010

ISBN 978-973-54-0195-5

UNU

La orele după-amiezii, plouase cu găleata. Pășunile erau îmbibate de apă și văile fumegau de aburi.

Cineva zise: „Trebuie anunțat doctorul Castro“, și cineva murmură: „A fost anunțat“, dar nu era în ziua când începuse agonia generalului López Goitia, ci cu o zi înainte; în acea după-amiază cu furtună, generalul însuși, într-un atac de furie provocat de excesul de bilă sau de proasta funcționare a rinichilor (amândouă organele erau afectate) trimise să fie căutat doctorul, iar doctorul se prezentă în casa generalului la dorința expresă a acestuia.

L-au trimis cu mesajul pe fiul grădinarului. Era un băietan de cincisprezece ani, cu înfățișare de haimana de pe stradă sau de ministrant, isteț și ager. Îl auzi răcnind pe general: „Să-l anunțați pe Félix Castro“, și înțelese mesajul. O luă la fugă de-a lungul plajei, trecu peste pășunile cu iarba până la glezne, ocoli straturile cu varză și salată și se opri gâfâind doar când ajunse la răspântia drumurilor, unde așteptă retras în șanț momentul miraculos dintre trecerea a două camioane, ca să țâșnească deodată în partea cealaltă. Își înfundă capul între umeri luându-și elan pe ultima pantă a drumului și ajunse fără suflu și lac de sudoare la casa doctorului. Acolo își permise să intre fără a mai bate la ușă. Casa era cufundată

în tăcere. Doctorul Félix Castro ori își făcea siesta, ori era beat.

– Avem nevoie de domnul doctor Castro acasă la general, strigă.

Mai fusese în casa dumnealui cu alte ocazii, aducând mesaje, căutând chilipiruri sau mișunând în jurul unui prun care – deși doctorul nu îl curăța cu prea mare grijă – tot făcea prune galbene, grozav de ispititoare și cu devastatoare consecințe gastrice. Cunoștea unele dintre obiceiurile locatarului, chiar dintre cele mai personale. Îi cunoștea pasiunea pentru o anumită marcă de coniac și-i admira îndemânarea cu care îi scosese, cu o răsucire de încheietură, amigdalele surorii sale. Spaima lui, ca a tuturor mesagerilor de-o teapă cu el, era servitoarea, bucătăreasa sau administratoarea – oricum am numi-o – o femeie fidelă ca un câine, despre care se spunea că dormea pe preș, un monstru rural pe nume Toribia, pe care doctorul o salvase dintr-un cătun uitat de lume ca să-i țină casa în ordine și să-i gătească tocane consistente și preistorice ale căror ingrediente era mai bine să fii cunoscute. Doctorul părea absent. Au trecut mai bine de zece minute înainte ca acesta să dea semne de viață. Se auzi scârțâitul unor arcuri și pași grei pe parchetul de la etajul întâi, care făcură să vibreze cu ușoare scânteieri cristalurile veiozei din salon. În cele din urmă, apăru în capul scărilor, cu mâna pe balustradă, uriaș, sobru, încovoiat de reumatism sau de aciditatea insuportabilă a unei sieste întrerupte. Cu mâna liberă se frecă la ochi. Băiețandru repetă mesajul:

– Vă cheamă în casa generalului.

Preț de câteva secunde doctorul rămase imobil, cu o mână streășină la ochi. I se păru că zărește o vedenie alcătuită în mod egal dintr-o parte care îi era familiară și una care i se părea anacronică. Îl recunoscu pe băiat în cadrul ușii, roșcovan și mic de stat, dar chiar și așa

era cât pe-aci să-l ia drept o ordonanță cam de aceeași statură, care îl asistase în alte timpuri lângă masa de operație, nu de operațiuni militare – proiectate și dirijate de la o masă năpădită de hărți și planuri –, ci pentru cele mai urgente operații chirurgicale pe masa unui spital de campanie unde își pierduse hemoglobina în timpul războiului din anul '36¹. Probabil s-a lăsat dus de îndoiala de a nu ști precis cine era băiatul – fiul grădinarului lui Sebastián López Goitia – un flăcău pe care îl poreclea Vulpiță datorită istețimii lui sau a culorii părului, mare amator, odată date în pârg, de prunele puternic laxative din livadă, care nu păreau să producă alt efect asupra băiatului decât să-i mai ridice statura cu o palmă, astfel încât toamna viitoare să ajungă mai lesne la ele. Nu înțelegea mesajul.

– Așteaptă!

Începu să înainteze cu mâna pe balustradă, iar cu piciorul pipăi golul primei trepte. Detesta situațiile incerte, iar dintre toate cea mai rea era să fie scos brusc din siestă și să fie aruncat deodată, între două pulsații ale sângelui la tâmples, într-un cadru exterior cu nepuțință de înțeles. Îi azvârli mesagerului o înjurătură, dar flăcăul ieșise deja și o lua pe drum la vale gonind în sens invers peste pășuni, pe la răspântie, livezi și straturile de varză. Și, fără îndoială, parcurgea deja într-o alergare ușoară cotul de la plajă, când doctorul nici nu-și revenise încă din amețeața primei părți de scară ce se deschidea la picioarele lui. Era paralizat de teama de a se rostogoli pe trepte. Îi mai răsuna în urechi rostogolirea tunetelor de furtună de după-amiază, ca o prevestire a unei nenorociri. În cele din urmă, încredințându-se sorții coborî, punând un picior după altul precum un pachiderm peste

¹ Războiul Civil spaniol (1936–1939) (n.tr.)

cele cincisprezece trepte și ținându-se de ambele balustrade ale scârilor.

De la poarta casei sale pășunile se înșirau pe povârnișuri și se zărea marea. După acea răpăială în averse, atmosfera era calmă. Deasupra liniei orizontului marea se împreuna cu norii într-o culoare plumburie, dar către asfințit cerul se sfâșiase și anunța un apus însângerat. Respiră aerul puternic oxigenat. I se dilatau nările și, la puține minute după aceea, își simți mintea înseninată. Nu era suficient de îndemânat ca să-și poată pregăti o cafea fără ajutor. Toribia nu era prin preajmă. La început se temu să pătrundă singur în bucătărie, dar, după ce își făcu plinul de oxigen și cu judecata cea mai îndrăzneată, hotărî să se aventureze.

Între timp mesagerul slăbi pasul.

– L-au anunțat pe Félix Castro? răcni generalul.

– Acu' vine băiatul, zise grădinarul oprind pentru o clipă țac-țacul fatal al foarfecelor.

Generalul se ridică în capul oaselor. Văduva sa sau, mai bine zis, femeia aceea de o frumusețe extraordinară, cu douăzeci de ani mai tânără decât el, care avea să fie văduva sa înainte de a se fi încheiat luna lui septembrie, îl liniști:

– Deja l-au anunțat.

Generalul ceru să fie scos pe verandă. Acolo era un fotoliu mereu disponibil. Setul de mobile de paie forma un mic salon. Se instalează cu o pătură ecosez pe genunchi. Flăcăul se așează pe scări fără a scoate un cuvânt.

– Copilului ăstuia va trebui să-i facem cadou o bicicletă, zise generalul descoperindu-și fruntea pentru prima dată. Ana Rosa, cât e ceasul?

– Șapte și jumătate.

Ana Rosa Camp, cea care mai apoi avea să fie splendida lui văduvă, căută în portofel o monedă să i-o dea băiatului. Copilul se întoarse zâmbitor. Visa la o *montaine*

bike cu care s-o ia din loc și să se îndepărteze, pornind să cutreiere, o dată pentru totdeauna, Spania în lung și în lat.

Era bine cunoscut în ținutul Linces¹ că nimic nu era mai trist decât invitațiile la cină ale generalului Goitia în ultimele sale zile, și asta nu doar pentru că îi afectau simțul olfactiv.

Sebastián López Goitia se instalase în casa de pe plaja din Linces la finele anilor '60, după o carieră strălucită care îl purtase de la funcția de general la Ministerul Lucrărilor Publice, trecând prin diferite slujbe și posturi de conducere unde ajunsese faimos datorită uniformei și indispoziției lui proverbiale. Totuși, cum se întâmplă de obicei în cazul persoanelor cu un caracter puternic și destin excepțional, melancolia lui avea alte cauze și rădăcini mult mai vechi, când era un simplu colonel și povestea lui se confunda cu istoria Spaniei, iar camarazii săi de arme admirau deopotrivă intuițiile lui tactice și îndemnarea sa la jocul de biliard. Ca și Napoleon, își datora cariera militară înzestrării de artilerist. Avea o mustață bălaie și îi plăcea să se falească cu originile lui britanice. Se dădea drept moștenitorul unui ofițer din armata lui Wellington din timpul Războiului de Independență², un strămoș de care mereu se vorbea în familie timp de o sută cincizeci de ani ca de un degustător de bere experimentat. Mai erau unii care îl considerau descendentul

¹ Localitatea Linces – *lince* însemnând *râs*, *linx* în limba spaniolă – este o localitate fictivă, creată anume de autor pe baza regiunilor din nordul Spaniei. (n.tr.)

² Este denumirea spaniolă dată războaielor napoleoniene purtate în Spania între 1808–1814. (n.tr.)

unui predicator de biblii anglicane, dar oricum ar fi, adevărul lui clan era cel al lui Goitia. Acel Goitia primordial sau proto-Goitia fusese un tăietor de lemne cu unele economii, care și-a părăsit pădurile și a reușit să-și clădească o avere din industria hârtiei. Iar dacă uneori generalul se pierdea printre întortocherile propriei genealogii se întâmpla mai degrabă din cauza amintirilor lui confuze decât din cauza dezordinii din albumul de familie sau a împrăstierii parohiale și administrative a certificatelor de naștere. Oricum ar fi, pe scurt, generalul poseda o masă de biliard a cărei proveniență se putea trasa tot atât de greu ca și genealogia clanului Goitia.

Cert e că pe vremea când era activ, generalul era la fel de apreciat atât în rândurile burgheziei înalte din San Sebastian, cât și în cercurile madriline mult mai restrânse ale cupletului și cântecului țigănesc. Și mai spunea doctorul într-un soi de discurs panegiric că aceste lucruri nu se datorau numai însușirii pe care o avea generalul de a-și atrage prietenii, ci și faptului că generalul avea un farmec și o simpatie complice, senină sau plină de voie bună în funcție de situație, și era în stare să golească portofelul unui prieten prin pariuri la masa de joc, făcându-l să creadă că fusese plătit cu asupra de măsură pentru a fi avut privilegiul de a paria împotriva lui. Sătul de Madrid, se retrăsese la Linces, o stațiune și o plajă care, în ciuda numelui, nu era frecventat nici măcar de o mătă pricăjită. Acolo timpul era măsurat de simbolul fatal al foarfecelor grădinarului, care tunde tufe de dafini. În cercurile istoricilor se povestea că își scria memoriile, ignorându-și starea în care se afla și realitatea dură că Istoria și memoria publică îl uitaseră deja. Era înalt, mustăcios și aproape chel. Doctorul, în discuția de rigoare *post mortem*, făcu aluzie la delicatețea mâinilor sale care, chiar dacă era artilerist, nu erau mai puțin fine și străvezii decât mâinile unei femei.

Dar doctorul uita de acea nenorocită problemă a mirosului. Generalul emana o răsuflare insuportabilă, de parcă ficatul i s-ar fi urcat în gură. Degaja o duhoare pe care văduva a combătut-o inutil, dar cu eleganță, până în ultima zi. Îi pregătea o apă de gură cu aceeași distincție cu care i-ar fi oferit un *gin-fizz*. Nimic nu reușea să înfrângă crâncena halitoză, iar ca o amuletă a dragostei, i-a legat de gât în cele din urmă o batistă udată cu apă de Colonie. De vină era bila. Îi ieșeau umorile din ficat, spunea Félix Castro, deși Toribia, care avusese doar o singură dată ocazia să-l miroasă de aproape, spunea că îi ieșeau crimele pe gură. Ce crime erau acelea, timpurile moderne nu-și mai aminteau. Dar în memoria tenace a muntencei¹ erau încrustate ororile războiului, și acea răsuflare din infern îi confirma speranța că, altădată, semețul colonel López Goitia, din victorioasa Armată din Nord, era condamnat la osânda veșnică.

Generalul se lăfăia în tindă. Mirosul lui, deloc străin de stricăciunea măruntaielor sale, respira mireasma generoasă pe care o lăsase în urmă furtuna. Briza venea din largul mării. Aversele se descărcau la orizont, unde marea forma o placă solidă cu străluciri argintii. Marea era joasă. Stâncile scufundate conturau siluete de animale. Privirea nu-i dădea greș și recunoscuse în formele stâncilor cămila, câinele, cârdul de broaște-țeptoase. Generalul îngădui ca briza să-i risipească proasta dispoziție. Ținând cu ambele mâini pătura ecosez ca și cum ar fi ultimul parapet în fața morții, pândea sosirea doctorului pe cărarea dinspre plajă. Își ascuți auzul ca să vadă dacă nu cumva sosește cu automobilul în spatele casei, cu fațada principală, unde se afla cutia poștală, parte care dădea într-o stradă mărginită de duzi. Uneori doctorul

¹ *Montanés* – denumire generică dată locuitorilor din regiune munților Cantabrici, din regiunile Asturia și Cantabria (n.tr.)

venea cu motocicletă, dar atunci s-ar fi auzit încă de la prima ambalare, peste islazuri și straturi de zarzavaturi, motorul unei motociclete Guzzi pe care colecționarii o priveau cu invidie, puternică, cu un singur piston, dar cu o mare capacitate cilindrică și rotații cadențate, ca motorul unei bărci. Șaua din piele cu formă anatomică se adapta perfect feselor doctorului și era la fel de docilă și confortabilă la condus, pe cât de avidă la consumul de benzină, motiv pentru care doctorul Castro o folosea cumpătat, rezervând-o pentru ocazii când contextul cerea să se afișeze cu o cască sau cu o șapcă cu urechi. În aceste cazuri motocicletă Guzzi accentua impresia de agitație și pasiune sportivă a proprietarului ei. Generalul se întoarse către soția lui.

– Ana Rosa, cât e ceasul?

– Aproape opt.

– Ce face Félix Castro? O fi crezut că-l chem să jucăm domino?

Splendida văduvă surâse.

– O fi ocupat.

Generalul se înfodolise în pătură. Grădinarul se retrăsese lăsând decapitată tufa de dafini, dar intactă pe cea de hortensii. Băiatul care dusesese mesajul pescuia la stânci cu o lansetă (și asta îi indică generalului că marea se schimba și că băiețandru, la fel de abil cu undița ca și la încasatul ciubucurilor, profita de curenții în urcare ca să prindă un lup-de-mare de un kilogram cu o momeală de juma' de gram de crevete). Doctorul avea să explice pe urmă în limbajul greoi și redundant al ameteții de la funeralii motivele întârzierii lui, care nu interesau pe nimeni. Intrase în bucătăria lui, mare și întunecată, cu niște dimensiuni pe care absența Toribiei le făcea duble, și de o întunecime care putea fi atribuită doar lipsei de obișnuință, împins de circumstanțe atât de deosebite precum nevoia imediată de cafea în lipsa monstrului care

se pricepea să o prepare. Găsi cafetiera și întreținută cu ea o înfruntare din care ieși triumfător. Cercetă bufetele în căutarea cafelei și descoperi o întregă farmacopee de ierburi purgative. Erau unele cutii care îi păzură suspecte. Dădu peste cafea între ierburile aromate. Pe scurt, povestea cu mândrie, și-a pregătit cafeaua și a ieșit s-o bea pe treptele verandei, ale verandei sale, contemplând același asfințit pe care îl admira generalul, aceeași linie subțire a orizontului unde încă se lumina, în bruște străfulgerări, furtuna, aceleași fășii sângerii unde apusul anunța dezastrul final. Nori în formă de fregată, un cer de bătălii epice. Nu se gândise nici o clipă că Goitia l-ar chema și pentru altceva decât pentru obișnuitele lui crize de bilă prin care își ușura păcatele și-și deșerta sufletul, ci cu intenția, odată îndreptată privirea pe drumul fără de întoarcere, de a-l numi executorul lui testamentar.

Și pentru ce dracu' avea nevoie Goitia de un executor testamentar? Și de ce tocma' el? În ambele chestiuni contau vârsta și ierarhia care exista între un colonel de artilerie, obișnuit să bombardeze pozițiile inamice și sate evacuate sau fără apărare, și un ofițer de la Cruce Roșie, iar această ierarhie care data din anii războiului nici timpul, nici prietenia nu o smintiseră. Era acea diferență dintre a măsura intensitatea vieții cu ajutorul bateriilor și măsurarea ei cu fir chirurgical și litri de transfuzie. Doctorul era o persoană cu un temperament liniștit. Avea firea unui contemplator solitar și oarecum melancolic al naturii umane, ceea ce se întâmplă de obicei cu cei care au cunoscut omul pe marmura mesei de disecție, la lecțiile de anatomie. De îndată ce demobilizarea i-a permis-o, a părăsit Armata cu grad de căpitan și un dosar de cadre impecabil. Se evidențiasse prin comportamentul lui în campanie, disciplina sa (într-o evaluare cam nelocul ei în cazul unei persoane care a avut de-a face în special cu răniți și muribunzi lipsiți de orice capacitate de

obediință sau de comandă) și faptul de a fi tăiat cu ferăstrăul piciorul unui căpitan-general. Specializarea lui civilă era nas, gât și urechi, foarte depărtată de ceea ce îi revenise sub drapel. Faptul acesta dezvăluia o persoană minuoasă, interesată de cavitățile umede, ascunse și secrete ale individului. Era un om al labirinturilor, așadar, un indecis. Bea cu moderație, sau cel puțin asta era convingerea lui personală. Bea ca să sperie cu moderație singurătatea, dar oricine l-ar fi văzut cu un păhărel de anason în mână din timpul gustării servite în după-amiaza funeraliilor (al optsprezecelea pahar de anason, cel care înălța cu un decibel volumul vocii sale, și care căuta frontiera opacă a judecării sale) ar fi putut aprecia la întreaga sa dimensiune patetică ineficiența a leacului. Félix Castro erau un bărbat singur, mare prieten cu paharul, încuibat în singurătatea sa.

Totuși, în fotografiile de grup, din jumătatea de duzină pe care o păstra generalul și din cealaltă jumătate pe care o păstra el însuși, doctorul părea să fie personajul-cheie. Mereu cel mai tânăr, niciodată în prim-plan, retras sau înfășurat în mantaua sa, ca în acea imagine unde șase ofițeri și un caporal furier apăreau sub un cort susținut de patru pari, ce dădea umbră unei mese încărcate cu proviziile capturate de la inamic, adică o duzină și jumătate de sticle de vin de Rioja, doi curcani, patru pâini pe vatră, un butoi de murături, rânduite ca pentru un banchet pe fundalul unui peisaj cu un șir de culmi muntoase imposibil de uitat. Sau cealaltă, în fața catedralei din Toledo, într-o ocazie pe care nici măcar Goitia nu și-o mai amintea. Doctorul, un bărbat slab pe vremea aceea, cu privirea expresivă, părea să reunească în prezența sa emoția momentului, încărcătura plină de nostalgie care abia peste treizeci de ani avea să iasă la suprafață. Avea privilegiul rar sau nepotrivit de a fi protagonistul involuntar al tuturor situațiilor pe care

hazardul sau memoria le-au păstrat, precum acei actori de neînlocuit care salvează scena cu o frază, cu o privire ori cu un gest final. Părea imposibil ca generalul să i se adreseze tocmai lui ca să-l numească executor testamentar. Reputația lui secretă de a fi personajul-cheie se confirma. Între timp, atâta vreme cât nu se dovedise urgența chemării, doctorul se înviora bând o cafea în fața casei. Se uită la ceas doar ca să verifice că acesta era fără îndoială în urmă.

Generalul, așezat cu fața la mare în fotoliul lui de paie ca în barca lui Caron, se întoarse nerăbdător:

– Ana Rosa! Cât e ceasul?

În vocea lui se simțea o umbră de neliniște, nu din cauza întârzierii doctorului, ci pentru că, văzându-se în fața asfințitului, se temea ca, odată cu umbrele, să nu-i bată și ultimul ceas. Era ceva mai mult decât o presimțire. Superba văduvă se apropie ca să-l liniștească. Mai târziu avea să se afle, din gura menajerei din casă care discutase asta cu grădinarul, iar el povestise cu voce tare în bar, că văduva îi comandase deja modistului ei de la Bilbao rochia de doliu. După cum povestea grădinarul, era vorba despre o rochie de gală. Faptul că prețul aceluia model de rochie depășea bugetul lui anual de cheltuieli pentru cafele și băutură din barul respectiv îl scandalizase complet. Proprietarul barului nu credea că rochia era chiar așa de scumpă, dar își ținu gura.

Cert e că băietanul acela care dusesese mesajul, fiul grădinarului, roșcovanul, Vulpiță, sau cum l-o fi chemat, era un puști cu mintea ascuțită. Urmărea curentul de pe o stâncă ținând liberă undița, cu ochii țintă pe pluta undiței, fiind sigur că, mai devreme sau mai târziu,